

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԵՎ ՎՐԱՍՏԱՆԸ COVID-19-ի ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

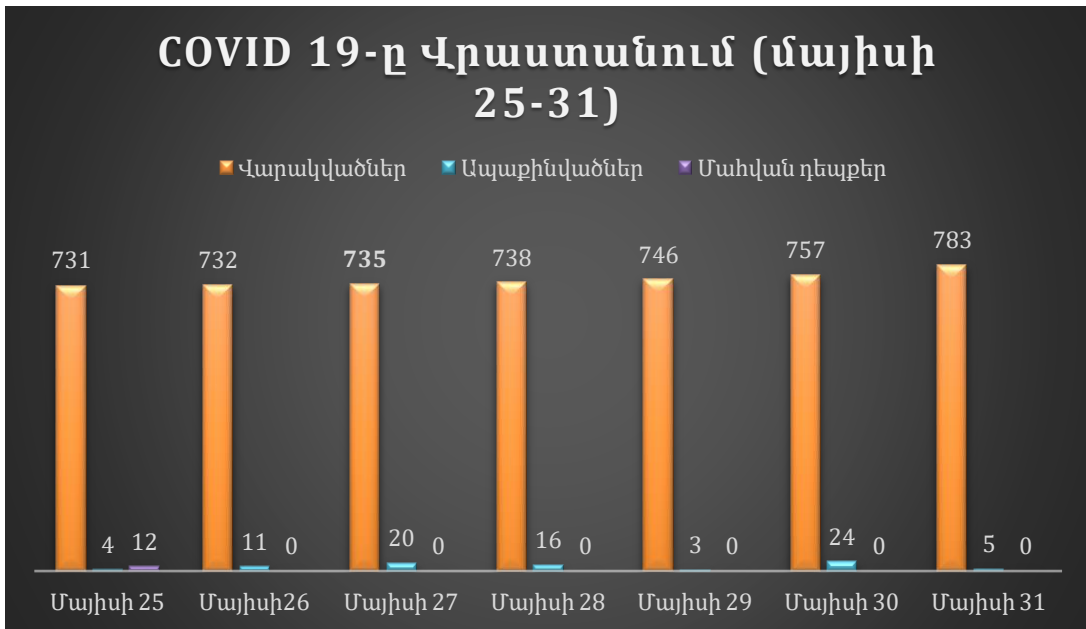
Սոնա Մկրտչյան

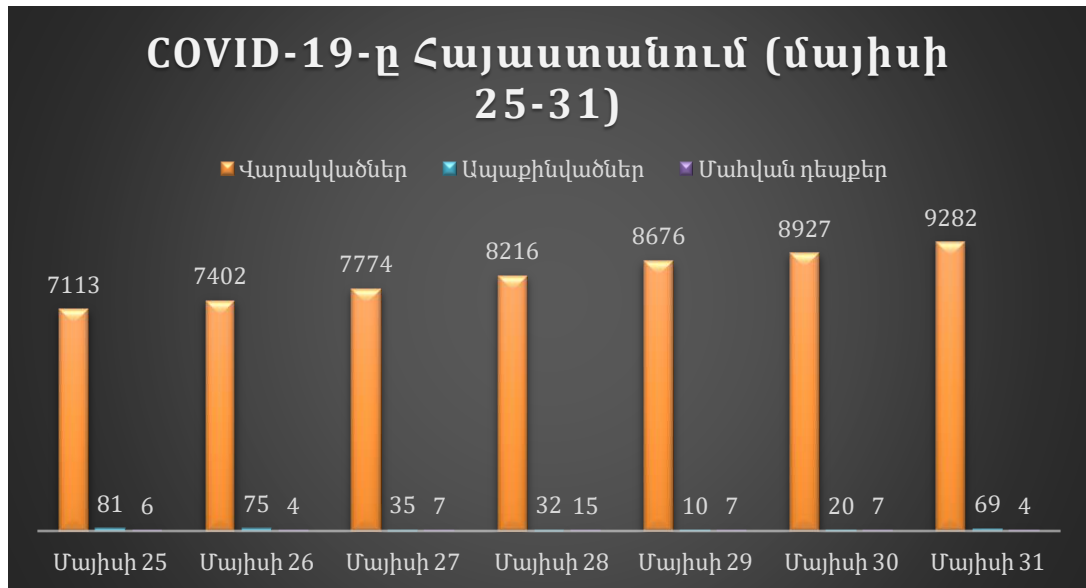
ԻՐԱԶԵԿ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՄԻԱԿՈՐՈՒՄ

2019 թվականի դեկտեմբերին Չինաստանի Ուհան քաղաքում Նոր կորոնավիրուսի բռնկման դեպքեր գրանցվեցին: Վիրուսի՝ երկրաչափական պրոգրեսիայով տարածմամբ պայմանավորված՝ Չինաստանը հատուկ միջոցառումներ ձեռնարկեց, որոնք, սակայն, բավարար չեղան երկրում համաճարակը կառավարելու համար: Վիրուսը դուրս եկավ Չինաստանից ու տարածվեց ամբողջ աշխարհում: Մարտի 11-ին Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունը հայտարարեց, որ կորոնավիրուսի տարածումը պանդեմիայի բնույթ է ստացել:

Վերջին օրերին Հայաստանում գրանցված Նոր կորոնավիրուսով վարակման դեպքերի թվի աճը ակտիվ քննարկումների պատճառ է դարձել: Հայաստանում տիրող իրավիճակը համեմատվում է Վրաստանի հետ, որտեղ կորոնավիրուսով վարակման դեպքերի թիվը, ի տարբերություն Հայաստանի, զգալիորեն քիչ է:

Նկր. 1

Նկր. 2

Այս հոդվածում ներկայացրել ենք, թե ինչ քայլերի են դիմել երկու երկրները կորոնավիրուսի կանխարգելիչ միջոցառումներն իրականացնելիս, ինչպես նաև անդրադարձել ենք երկու երկրների տնտեսությունների վերաբերյալ տարեսկզբին կատարված կանխատեսումներին և ներկայիս իրավիճակին:

Ի՞նչ նախապատրաստական քայլեր էին ձեռնարկել Հայաստանն ու Վրաստանը

Այսպես, հունվարի 30-ին Նիկոլ Փաշինյանի [որոշմամբ](#) ստեղծվեց կորոնավիրուսի տարածումը կանխարգելող աշխատանքները համակարգող միջգերատեսչական հանձնաժողով՝ փոխվարչապետ Տիգրան Ավինյանի գլխավորությամբ: Հունվարի 31-ին ՀՀ առողջապահության նախարար Արսեն Թորոսյանը նշեց, որ ԱԳՆ-ի հետ համատեղ աշխատանքներ են տարվում կորոնավիրուսի ախտորոշման համար անհրաժեշտ լաբորատոր թեստեր ձեռք բերելու ուղղությամբ: Փետրվարի 2-ին [հայտարարվեց](#), որ Հայաստանը ստացել է կորոնավիրուսի լաբորատոր ախտորոշման թեստերը:

Վրաստանը հունվարի 29-ին հայտարարել էր Չինաստանի հետ ավիահաղորդակցության դադարեցման մասին, իսկ փետրվարի 24-ին՝ նաև Իրանի հետ: Նշվել էր, որ Իրանից Վրաստան ուղևորների տեղափոխումը կդադարեցվի, սակայն Իրանի քաղաքացիները հնարավորություն կունենան վերադառնալ: Այնուհետև օդակայաններում, սահմանային անցակետերում ստուգվում էին այն բոլոր ուղևորները, որոնք Իրանում էին եղել: Իսկ Չինաստան այցելած ուղևորներն անցնում էին հատուկ թերմոսկրինինգ և այլ հետազոտություններ: Փետրվարի 22-ին Չինաստանից եկած Վրաստանի 34 քաղաքացիները տեղափոխվել էին հիվանդանոց՝ առժամանակ բժշկների վերահսկողության տակ մնալու համար:

Հայաստանի կառավարությունը փետրվարի 24-ին նույնպես որոշում [կայացրեց](#) 2 շաբաթով սահմանափակել ցամաքային հաղորդակցությունն Իրանի հետ՝ թույլ տալով միայն բեռնափոխադրողների մուտքը Հայաստան, ինչպես նաև թե՛ ցամաքով, թե՛ օդով երկու երկրների քաղաքացիների վերադարձը հայրենիք: Հունվարի 31-ից դադարեցվել էր Հայաստանի և Չինաստանի միջև առանց մուտքի արտոնագրի ռեժիմը:

Արձանագրենք, որ մինչև վիրուսի թափանցումը երկրու երկրներ, Հայաստանն ուներ որոշակի քանակի ներկրված թեստեր և չունեի հատուկ պատրաստված հիվանդանոց կորոնավիրուսային հիվանդություն ունեցող պոտենցիալ պացիենտների համար: Մարտի 13-ին, երբ գրանցվել էր 8 վարակման դեպք, ՀՀ առողջապահության նախարարը տեղեկացրեց, որ «Նորք» ինֆեկցիոն հիվանդանոցը վերապրոֆիլավորվել է և այսուհետ սպասարկելու է միայն կորոնավիրուսային հիվանդության կասկածով և հաստատված պացիենտներին: Ապրիլի 3-ին պարտա Տիգրան Ավինյանը նշեց, որ թեստավորումների քանակի ավելացումը գերակա խնդիր է, ու Մոլեկուլային կենսաբանության ինստիտուտի հետ քննարկում են դրանց տեղական արտադրության հարցը: Առաջարկին հավանության տալուց հետո գործադիր մարմինն ինստիտուտին պատվիր էլ արտադրել **100,000 ախտորոշիչ թեստ**՝ պետբյուջեից հատկացնելով **550 հազար դոլարին համարժեք դրամ**: Այսինքն, միջգերատեսչական հանձնաժողովը, որն ըստ երևույթին պետք է զբաղվեր այս հարցերի վաղաժամ կարգավորմամբ, թերացել էր:

Վրաստանում ամերիկյան ֆինանսավորմամբ գործող Ռիչարդ Լուգարի առողջապահության հասարակական հետազոտական կենտրոնում 4-5 ժամվա ընթացքում ստանում էին թեստերի

պատասխանը, և մինչև երկրում կորոնավիրուսի դեպք գրանցվելը, երկրում վերապրոֆիլավորվել էին մի շարք հիվանդանոցներ: Բացի այդ, փետրվարի 26-ին՝ վարակի առաջին դեպքերը գրանցելուց հետո, յուրաքանչյուր նախարարություն 24 ժամվա ընթացքում [մշակեց](#) կորոնավիրուսի դեմ պայքարի ռազմավարական պլան: Բացի այդ, դեռ հունվարի 28-ին կառավարությունը վիրուսի դեմ պայքարի [ռազմավարություն](#) էր մշակել ու հրապարակել պաշտոնական կայքում:

Վրաստանում կորոնավիրուսի դեմ պայքարի պատասխանատվությունը ստանձնել էին առողջապահության ոլորտի մասնագետներն ու ենթակա կառույցները, իսկ Հայաստանում՝ կառավարությունը:

Կորոնավիրուսի առաջին դեպքը Հայաստանում և Վրաստանում

Վրաստանում կորոնավիրուսի առաջին դեպքը գրանցվեց փետրվարի 26-ին: Վարակը հաստատվել էր Վրաստանի քաղաքացու մոտ, որը փետրվարի 25-ին Ադրբեջանից գնացել էր Վրաստան: Հայաստանում առաջին վարակման դեպքը գրանցվեց մարտի 1-ին Իրանից Հայաստան եկած քաղաքացու մոտ: Վարակակիրն ինքն էր դիմել բժշկի: Ի տարբերություն Վրաստանի, երբ Չինաստանից եկած քաղաքացիները տեղափոխվում էին հիվանդանոց կարանտինային փուլն անցնելու համար, Իրանից Հայաստան եկած քաղաքացիները չենթարկվեցին պարտադիր կարանտինային մեկուսացման:

Ի՞նչ արեց Վրաստանը

Վրաստանը փետրվարի 28-ին դադարեցրեց բեռնափոխադրումները Իրանի և Իտալիայի հետ, փետրվարի 29-ին հայտարարվեց ուսումնական բոլոր հաստատություններում դասապրոցեսը դադարեցնելու մասին, փետրվարի 28-ին Վրաստանում գրանցվեց վարակման 2-րդ, իսկ 29-ին՝ 3-րդ դեպքը: Երեք դեպքերն էլ բացահայտվել էին սահմանին, բարձր ջերմություն ունեցողներն առանց բացառության հոսպիտալացվում էին:

Մարտի 1-ից Վրաստանում սկսեցին ախտահանել հանրային տրանսպորտը, թատրոնները, կինոթատրոններն ու այլ հասարակական հավաքատեղիները, ժամանակավորապես հետաձգեցին նախատեսված միջոցառումները, մարտի 6-ին դադարեցվեցին Իտալիայի հետ ուղիղ չվերթները: Մարտի 16-ին փակվեց սահմանը ՌԴ-ի հետ, բացառությամբ բեռնափոխադրումների և այն անձանց, որոնք ուզում էին վերադառնալ իրենց երկիր: **Մարտի 18-ից փակվեցին Վրաստանի բոլոր սահմանները**, արգելվեց արտասահմանցիների մուտքը Վրաստան, արգելվեց երթուղային տաքսիներով տեղաշարժը (վերաբերում է նաև շրջաններից երթևեկող տաքսիներին):

Այսպես՝ փետրվարի 26-ից մինչև մարտի 21-ը՝ երկրում արտակարգ դրություն հայտարարելը, Վրաստանում արգելված էր՝

- ռիսկային ճանաչված երկրների հետ հաղորդակցությունը,
- Չինաստանի, Իրանի, Իտալիայի հետ ավիահաղորդակցությունը, Իտալիայի և Իրանի հետ բեռնափոխադրումները, Չինաստանից կենդանիների ներմուծումը,
- կալանավայրերում տեսակցությունները, դիմակներ ուղարկելը փոստարկղի միջոցով,
- մասսայական հավաքները, հարսանիքներն ու հոգեհացի արարողությունները,
- մարդկանց կուտակումը, այդ թվում՝ խանութներում՝ ոչ ավել, քան 10 հոգի,
- միջքաղաքային տրանսպորտային երթևեկությունը:

Մինչև արտակարգ դրության հայտարարումը, Վրաստանը ձեռնարկել էր հետևյալ միջոցառումները՝

- վրացական երկաթգծի բոլոր գնացքները և կայարաններն ամենօրյա ռեժիմով ախտահանվում էին,
- հասարակական տրանսպորտը մշակվում էր հատուկ նյութերով, ախտահանման կանխարգելիչ աշխատանքներ էին իրականացվում սահմանային անցակետերում,
- Ֆրանսիայից, Գերմանիայից, Ավստրիայից և Իսպանիայից վերադարձած քաղաքացիները 2 շաբաթ տևողությամբ կարանտինում էին մտնում կամ ներկայացնում էին կորոնավիրուսով վարակված չլինելու մասին տեղեկանք,
- ամբողջությամբ դադարեցվել էր սպորտդահլիճների և նմանատիպ այլ կենտրոնների գործունեությունը, փակվել էին առևտրային կենտրոնները, բացառությամբ մթերային խանութների, դեղատների, բենզալցակայանների, փոստային և բանկային ծառայությունների,
- խիստ ստուգումներ էին իրականացվում երկրի բոլոր սահմանային անցակետերում, Վրաստան մուտք գործել ցանկացող բոլոր քաղաքացիներն անցնում էին սկրինինգ, սովորականից մի փոքր բարձր ջերմության դեպքում ուղարկվում էին ստուգման, անհրաժեշտության դեպքում՝ ուղարկվում կարանտինի,

- պարտադիր կարանտին էին անցնում ցանկացած երկրից վերադարձող Վրաստանի բոլոր քաղաքացիները:

Մինչ մարտի 21-ին Վրաստանում արտակարգ դրություն հայտարարելը, երկրում գրեթե ամեն ինչ արդեն փակ էր: Արտակարգ դրություն հայտարարելու ժամանակ Վրաստանում հետևյալ պատկերն էր՝ վարակված՝ 49, կարանտինում՝ 1966, ստացիոնար բուժման՝ 259, ապաքինված՝ 1: Իսկ Հայաստանում, մինչ արտակարգ դրություն հայտարարելը, երկրում ամեն ինչ ընթանում էր բնականոն հունով:

Մարտի 30-ին Վրաստանում համընդհանուր կարանտին հայտարարվեց, որով արգելվեց՝

- երեկոյան ժամը 21:00-ից մինչև առավոտյան 06:00-ն տնից դուրս գալը,
- 70-ից բարձր տարիքի անձանց տնից դուրս գալը,
- 3-ից ավելի մարդկանց հավաքվելը ցանկացած հանրային վայրում, բացի դեղատներից և մթերային խանութներից,
- հանրային տրանսպորտով երթևեկությունը,
- պարտադիր էր տնից դուրս գալու դեպքում ունենալ անձը հաստատող ID քարտ,
- թույլատրվում էին միայն մարդատար ավտոմեքենաները, ներառյալ տաքսիները, սակայն միայն այն դեպքում, եթե մեքենայում ընդամենը երեք անձ են, ներառյալ վարորդը, իսկ հետևի նստատեղում ընդամենը երկու հոգի:

Ի՞նչ արեց Հայաստանը

Երկրում կորոնավիրուսով վարակման առաջին դեպքի գրանցումից հետո ոչ մի տնտեսական գործունեություն չարգելվեց, միայն սահմանափակվեցին զանգվածային միջոցառումները: Այն ժամանակահատվածում, երբ հարևան երկիրը՝ Կրաստանը, սահմանափակումներ էր մտցնում երկրում, արգելքներ էր սահմանում, Հայաստանում տեղի էր ունենում «Այո»-ի քարոզարշավը, քաղաքացիներին ԱԳ նախարարությունը հորդորում էր խուսափել Իտալիա, Չինաստան, Ճապոնիա և Կորեայի Հանրապետություն ճամփորդելուց: Մարտի 10-ին կառավարությունը կոչ արեց դադարեցնել Իտալիա ճամփորդությունն ու վերադառնալ Հայաստան: Ավիաընկերություններն իրենք էին հայտարարում դեպի Հայաստան թռիչքների հետաձգման մասին, մինչև առաջին դեպքի գրանցումը, Հայաստանը սահմանափակել էր Իրանի հետ հաղորդակցությունն ու դադարեցրել էր Հայաստանի և Չինաստանի միջև առանց մուտքի արտոնագրի ռեժիմը:

Եվ միայն մարտի 13-ին ՀՀ վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանն ընդհատեց արձակուրդը, որը վերցրել էլ «Այո»-ի քարոզարշավն իրականացնելու համար, վերադարձավ աշխատանքի, քանի որ կորոնավիրուսի նոր դեպքեր էին գրանցվել՝ հասնելով 8-ի, ու երկրում ներքին փոխանցման նոր օջախ էր առաջացել (Էջմիածնի հայտնի [դեպքը](#)): Մինչ արտակարգ դրություն հայտարարելը, որոշվեց մարտի 16-ին 2 շաբաթով դադարեցնել ուղևորափոխադրումները Ռուսաստանի հետ, որը չէր վերաբերում բեռնափոխադրումներին և իրենց երկիր վերադառնալ ցանկացող քաղաքացիներին:

Մարտի 16-ին երկրում հայտարարվեց արտակարգ դրություն, որով սահմանվում էր՝

- համաճարակային երկրներից ժամանող անձանց տեղափոխել կարանտինի վայր,
- դադարեցնել նախակրթարանների, դպրոցների, բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների աշխատանքը,
- Հայաստան չէին կարող գալ ՀՀ քաղաքացի չհանդիսացող անձինք այնպիսի երկրներից, որտեղ համաճարակային լարված իրավիճակ է,
- հավաքների և գործադուլների անցկացման արգելք սահմանվեց,
- սահմանափակվեց լրատվամիջոցների գործունեությունը, ՉԼՍ-ները համաճարակի վերաբերյալ իշխանության տրամադրած տեղեկությանը հակասող լուրեր չպետք է տարածեին (հետագայում հանվեց),
- [արգելվեց](#) 16 երկրներից քաղաքացիների մուտքը Հայաստան՝ Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետություն, Իրանի Իսլամական Հանրապետություն, Հարավային Կորեա, Ճապոնիա, Իտալիա, Իսպանիա, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Շվեյցարիա, Դանիա, Ավստրիա, Բելգիա, Նորվեգիա, Շվեդիա, Նիդերլանդներ, Միացյալ Թագավորություն: Այս երկրից վերադարձող քաղաքացիները պարտավորվում էին 14 օրյա ինքնամեկուսացման կամ կարանտինային փուլում գտնվել,
- մարտի 22-ին [արգելվեց](#) առևտրի կենտրոնների (բացառությամբ սննդի, խմիչքի ու ծխախոտի մանրածախ առևտրի), բարերի, գիշերային ակումբների, պարահրապարակների, խաղատների, բուքմեյքերական գրասենյակների գործունեությունը, կինոֆիլմերի ցուցադրությունը,

- մարտի 24-ին ՀՀ ողջ տարածքում [արգելվեց](#) տնտեսական գործունեությամբ զբաղվելը՝ մի շարք բացառություններ անելով,
- մարտի 24-ին [որոշում](#) ընդունվեց Հայաստանի ողջ տարածքում անձանց տեղաշարժի սահմանափակումների վերաբերյալ, որով սահմանվեց պարտադիր ինքնամեկուսացում,
- մարտի 27-ին արգելվեցին նաև ավտոբուսներով և միկրոավտոբուսներով ներմարզային, միջմարզային ու միջպետական ուղևորափոխադրումները,
- մարտի 31-ին [արգելվեց](#) հանրային տրանսպորտի գործունեությունը՝ բացի երկաթուղուց: Թույլատրվում էր տաքսիների և անձնական օգտագործման մեքենաների շարժը:

Արտակարգ դրություն հայտարարելու ժամանակ Հայաստանում հետևյալ պատկերն էր՝ կատարվել էր կորոնավիրուսային հիվանդության 694 հետազոտություն, հաստատվել էր 45 դեպք, հոսպիտալացվել 87 հիվանդ:

Այսպիսով, Վրաստանում առաջին դեպքի գրանցումից հետո սահմանվեցին խիստ արգելքներ, կասկածյալ վարակակիրները, երկիր վերադարձողները, ջերմություն ունեցողները ենթարկվում էին պարտադիր կարանտինի: Իսկ Հայաստանում առաջին դեպքի գրանցումից հետո շարունակվեց քարոզարշավը, սահմանափակվեցին միայն զանգվածային միջոցառումները, երկրում ներքին օջախի առաջացումից 5 օր անց արտակարգ դրություն մտցվեց, կոչ էր արվում ինքնամեկուսանալ:

Վրաստանի Մառնեուլին և Հայաստանի Էջմիածինը. ի՞նչ տեղի ունեցավ

Մարտի 23-ին Վրաստանի վարչապետ Գիորգի Գախարիան [հայտարարեց](#), որ կորոնավիրուսի տարածումը կանխարգելելու նպատակով որոշում է կայացվել փակել Մառնեուլիի և Բոլնիսիի շրջանները, մոնիցիցիայիտետներն անցան կարանտինային ռեժիմի: [Սահմանափակվեց](#) վերոնշյալ մոնիցիցիայիտետներ ելումուտը, փակվեցին բոլոր օբյեկտները՝ բացառությամբ դեղատների ու մթերային խանութների: Փակվեց նաև «Ձեռ հոսփիթալ» կլինիկան, որտեղ բուժվել էր միջին տարիքի կին, որի մոտ կորոնավիրուս էր հայտնաբերվել: Չկարողանալով պարզել կնոջ վարակման աղբյուրը՝ կայացվել էր այդպիսի, քանի որ կինը մասնակցել էր բազմամարդ սգո արարողության, որին ներկա էին եղել 100-ից ավելի մարդիկ: Մասնագետների խոսքով՝ կնոջ շփումների կոնտակտների թիվը հասել էր 1700-ի: Հսկիչ անցակետերում տեղադրվել էին փշալարեր, երկաթբետոնե կոնստրուկցիաներ, տեղադրվել էին տեսախցիկներ: Մառնեուլիում 2 անձ էր ձերբակալվել կանոններին չենթարկվելու և ընդդիմանալու համար: Մարտի 26-ին որոշվել էր կարանտինային գոտիներում կորոնավիրուսի արագ թեստ կիրառել: Այս շրջաններում ավելի քան 150 հազար մարդ էր մեկուսացվել:

Եվ միայն մայիսի 18-ին որոշվեց հանել Մառնեուլիի շրջանի կարանտինային ռեժիմը և ամբողջությամբ վերականգնել ելումուտը: Այդպիսով՝ Մառնեուլիի և Բոլնիսիի շրջանների քաղաքացիները շուրջ երկու ամիս գտնվել էին խիստ կարանտինային պայմաններում, ինչը հանգեցրել էր վարակի ներքին տարածման դանդաղեցմանը:

Մարտի 11-ին պարզ դարձավ, որ Հայաստանի Էջմիածին քաղաքում կորոնավիրուսի բռնկման նոր օջախ կա: Քաղաքացին, որը վարակված էր եղել կորոնավիրուսով, մարտի 8-ին մասնակցել էր նշանդրեքի արարողության, որին ներկա էին եղել 36 [քաղաքացի](#): Մարտի 15-ին որոշվեց փակել Էջմիածին քաղաքի 27 ճանապարհները՝ բաց թողնելով 3 ելումուտ, որտեղ ջերմաչափում կիրականցվի: Նաև որոշվեց, որ ջերմոլ քաղաքացիներին կինդրվի ինքնամեկուսանալ: Մարտի 18-ին բացվեց Էջմիածինը, նշվեց, որ բժիշկներն այլևս հերթապահություն չեն անի, քանի որ դեպքերը մոտ մեկ շաբաթ առաջ հաստատված պացիենտի շփման շրջանակից դուրս չեն եկել:

Նշանդրեքի արարողությանը մարտի 8-ին մասնակցել էր 36 քաղաքացի, դեպքը բացահայտվել էր 1 շաբաթ անց, համաձայն կառավարության կողմից ներկայացվող տեղեկության՝ մարտի 11-18-ն ընկած ժամանակահատվածում 110 դեպքից 49-ը կապված էր եղել Էջմիածնի օջախի հետ: Եթե համարենք, որ 49 վարակակրից 36-ը նշանդրեքի մասնակիցներն են եղել, ու 36 անձից յուրաքանչյուրը մարտի 8-15 ընկած ժամանակահատվածում օրական վարակել է առնվազն 1 անձի (դպրոց, աշխատանքի վայր, ընկերներ), ապա վարակակիրների թիվը նվազագույնը պետք է լիներ 252 (36*7): Այսինքն, 13 վարակակիրը որպես 39 վարակակրի կոնտակտավորի տվյալ ընդունելը քիչ հավանական էր այս պարագայում: Չնայած դրան, մարտի 18-ին Էջմիածին քաղաքը բացվեց, ինչը, ամենայն հավանականությամբ, նպաստեց վարակի տարածման արագությանը:

Հայաստանում և Վրաստանում կիրառվող սահմանափակումների տարբերությունները

Ընդհանուր առմամբ, երկու երկրներում իրականացվել են նույն գործողությունները, սահմանվել են միանման արգելքներ, սակայն տարբերությունը ժամանակի կառավարումն ու իրավիճակը ղեկավարող մարմիններն են:

Որպես լրացում նշենք, որ Արսեն Թորոսյանը մարտի 16-ին ֆեյսբուքյան իր էջում [գրել էր](#), որ Հայաստանում թոքերի արհեստական շնչառության 334 սարք կա, որից 15-ն առանձնացված էին կորոնավիրուսային հիվանդությամբ պոտենցիալ պացիենտների համար, հետո մայիսի 12-ին «Յետքի» հետ զրույցում նա [նշել էր](#), որ կորոնավիրուսի բուժման համար առանձնացված է 205 ԹԱՕ սարք: Վրաստանում սարքերի թիվը մոտ 2000 է: Այդ մասին ապրիլի 5-ին [ասել էր](#) երկրի իմունոլոգ Բիծինա Կուլումբեզովը:

Այսպես, երկու երկրներում գործել են գրեթե նույն սահմանափակումները, բացառությամբ հետևյալ կետերի՝

Հայաստան	Վրաստան
<p>1. քաղաքում տեղաշարժվելու դեպքում բոլոր քաղաքացիները պարտադիր պետք է ունենային անձը հաստատող փաստաթուղթ և տեղաշարժի թերթիկ, որտեղ պետք է նշվեր ելքի ժամը, հասցեն, այցելության վայրի հասցեն, անվանումը, այցելության նպատակը և վերադարձի ակնկալվող ժամը,</p>	<p>1. արգելվեց 3 հոգուց ավելի հավաքվել, բացի դեղատներից և մթերային խանութներից, որտեղ պարտադիր պետք է պահպանվեր 2 մետր սոցիալական հեռավորություն, երեկոյան ժամը 21:00-ից մինչև առավոտյան 06:00-ն արգելվում էր ցանկացած տեսակի տեղաշարժ, ինչպես քաղաքներում, այնպես՝ երկրի մասշտաբով, նշված ժամերին աշխատել էին միայն դեղատները,</p>
<p>2. անձնական ավտոմեքենաներով և տաքսիներով թույլատրվում էր երթևեկել 3 հոգուց ոչ ավելի,</p>	<p>2. անձնական ավտոմեքենաներով և տաքսիներով թույլատրվում էր երթևեկել 1 հոգուց ոչ ավելի (վերաբերում է միջմարզային երթուղային տաքսիներին ևս), գործում էր երկաթուղին,</p>

<p>3. փակվեցին եկեղեցիները, արարողությունները հեռարձակվեցին առցանց,</p>	<p>3. ապրիլի 17-ից 0 օրով արգելվեց գերեզմանատներ այցելել, սակայն տեղի էին ունենում եկեղեցական արարողություններ,</p>
<p>4. մեկուսացման, ազատ տեղաշարժի կանոնների խախտումը հանգեցնում էր վարչական պատասխանատվության՝ 100,000-200,000 դրամի չափով, սակայն եթե դրա հետևանքով վարակվեր այլ անձ, ապա պատասխանատվությունը դառնում էր քրեական՝ տուգանք, կալանք և նույնիսկ ազատազրկում, իսկ եթե խախտման պատճառով մարդու մահ գրանցվեր՝ ազատազրկում 2-4 տարի ժամկետով:</p>	<p>4. կարանտինի կամ մեկուսացման կանոնները խախտելու համար ֆիզիկական անձանց տուգանում էին 2000 լարիով, իրավաբանական անձանց՝ 15,000 լարիով՝ մոտ 5000 դոլար: Կրկնակի խախտումը պատժվում էր 3 տարի ազատազրկմամբ:</p>

Վրաստանի՝ սահմանափակումները վերացնելու ժամանակագրությունը

Վրաստանի կառավարությունը որոշեց փուլ առ փուլ վերացնել արտակարգ դրության շրջանակում սահմանված արգելքները:

- ապրիլի 27-ին դադարեցին գործել Բաթումի և Քուլթայիսի քաղաքներում տեղաշարժի հետ կապված սահմանափակումները,
- մայիսի 5-ից երկրում թույլատրվեց ավտոմեքենաների վերանորոգման ծառայությունների աշխատանքը, վերականգնվեց նաև շինարարության ոլորտում աշխատող բոլոր ընկերությունների աշխատանքը, կորոնավիրուսով պայմանավորված դադարեցված ավիաչվերթները վերսկսեցին մայիսի վերջից (արտոնություններից դեռևս օգտվելու են միայն թուրքական ավիաընկերությունները),
- մայիսի 11-ից թույլատրվեց Թբիլիսիի ելումուտը (պարետային ժամը ուժի մեջ էր դեռ), թույլատրվեց թեթև մարդատար մեքենաների և տաքսիների երթևեկությունը, առցանց առևտուրը, ցանկացած ապրանքի առաքման ծառայությունը և բաց տեսակի ագրարային շուկաների գործունեությունը,

- մայիսի 18-ից վերացվեց 3-ից ավել մարդկանց հավաքին վերաբերող արգելքը (10 հոգուց ավելի անձանց մեկ վայրում լինելու, ավտոմեքենայում 3-ից ավելի ուղևորի ներկայության արգելքը գործում էր),
- մայիսի 18-ից բացվեցին գեղեցկության սրահները, մոցվեցին սահմանափակումներ ռեստորանների համար՝ իրարից հեռու սեղաններ, սեղանի շուրջ ոչ ավել, քանի 6 հոգի՝ բացառությամբ ընտանիքի անդամների, միանգամյա օգտագործման մենյուներ, օկլայն վճարում,
- մայիսի 22-ից, արտակարգ դրության ավարտի հետ մեկտեղ, չեղյալ հայտարարվեց նաև պարետային ժամը,
- մայիսի 29-ից վերսկսեց աշխատանքը հանրային տրանսպորտը, այդ թվում՝ նաև մետրոն,
- հունիսի 1-ից բացվեցին բոլոր տեսակի խանութները, ներառյալ առևտրի կենտրոնները (մոլերը),
- հունիսի 8-ից միջքաղաքային տրանսպորտը կվերսկսի աշխատանքը,
- հունիսի 15-ին մեկնարկում է ներքին զբոսաշրջության սեզոնը, իսկ հուլիսի մեկից Վրաստանը պատրաստ կլինի նաև օտարերկրյա հյուրեր ընդունել՝ ոչ բոլոր երկրներից:

Հայաստանի՝ սահմանափակումները վերացնելու ժամանակագրությունը

ՀՀ կառավարությունը որոշեց, որ մարտի 16-ին **հայտարարված** և մինչև մայիսի 14-ը **երկարաձգված** արտակարգ դրությունը կշարունակվի մինչև հունիսի 13-ը, սակայն սահմանափակումների ռեժիմը կմեղմացվի: Ըստ այդմ՝

- Հայաստանի Հանրապետությունը բաժանվեց 119-ի շրջանների, որոնցից յուրաքանչյուրում հսկողություն պետք է իրականացնի մեկ ոստիկան և մեկ Արտակարգ իրավիճակների Նախարարության աշխատակից,
- մայիսի 18-ից գործեց հանրային տրանսպորտը, այդ թվում՝ նաև մետրոն և միջքաղաքային տրանսպորտը, արգելվեց տրանսպորտային միջոցում կանգնած ուղևորների փոխադրումը, բացի 9 մետրից ավել երկարություն ունեցող տրանսպորտային միջոցների, տրանսպորտում դիմակ և ձեռնոց կրելը դարձավ պարտադիր,
- բացվեցին մանկապարտեզները, առևտրի իրականացման վայրերը, այդ թվում՝ մոլերը, ստեղծագործական խմբերը, մարզասրահները, լողավազանները,
- հանրային սննդի օբյեկտներին թույլատրվեց ծառայություններ մատուցել նաև փակ տարածքներում,
- մայիսի 25-ից պարտադիր դարձավ դիմակների և ձեռնոցների կրումը, ընդ որում՝ ոչ միայն փակ, այլև բաց վայրերում,
- մայիսի 15-ից վերականգնվեցին կանոնավոր չվերթները Ռուսաստանի Դաշնությունից,
- հունիսի 27-ից կվերսկսվեն Երևան-Բրյուսել-Երևան երթուղով կանոնավոր չվերթները:

Հայաստանի և Վրաստանի տնտեսությունների վերաբերյալ կանխատեսումները

Ըստ Համաշխարհային բանկի՝ հունվարի 9-ին [հրապարակված](#) Global Economic Prospects զեկույցի՝ 2019 թվականը Հայաստանն ավարտել էր 6.9 տոկոս աճով, իսկ այս տարի պետք է ունենար 5.1 տոկոս աճ, 2021 թվականին ավելի բարձր՝ 5.2 տոկոս աճ, նույնքան էլ՝ 2022 թվականին: Անցած տարվա հունիսին բանկը կանխատեսել էր, թե հայաստանյան տնտեսական աճը կլինի ավելի ցածր՝ 2019 թվականի համար 4.2 տոկոս աճ, իսկ 2020-ի համար՝ 4.9 տոկոս:

Վրաստանի պարագայում թվերը զիջում էին: 2019 թվականը Վրաստանը ամփոփել էր 5.2 տոկոս աճով, 2020-ը պետք է կփակեր 4.3 տոկոսով, 2021 թվականը՝ 4.5 տոկոսով, նույնքան էլ՝ 2022-ը: Ընդ որում՝ բանկը կես տոկոսային կետով վատացրել էր այս տարվա և 2021 թվականի վրաստանյան տնտեսական աճի ցուցանիշը: Նախորդ զեկույցում նշված էր, որ այս տարի Վրաստանը պետք է ունենար 4.8 տոկոս աճ, իսկ 2021-ին՝ 5 տոկոս:

Ապրիլի 9-ին Համաշխարհային բանկի Ֆեյսբուքի էջում կատարված գրառման համաձայն՝ հրապարակվել է ՀԲ Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանի [զեկույցը](#): Ըստ ուսումնասիրության՝ 2020-ին, համավարակով պայմանավորված, տարածաշրջանի տնտեսական աճի անկումը կլինի – 4.4-ից մինչև -2.8%-ի սահմանում: 2021-ին, շնորհիվ տնտեսական քաղաքականության միջոցառումների, տնտեսական աճի ցուցանիշը կվերականգնվի: Այս վերլուծությունը կատարվել է 2020 թվականի մինչև մարտի 20-ն ընկած ժամանակահատվածի տվյալների հիման վրա:

Սակայն ըստ Համաշխարհային բանկի 2020 թվականի մայիսին արված ռեգիոնալ [կանխատեսումների](#)՝ Հայաստանը հավանաբար չի կարողանա խուսափել տնտեսության անկումից 2020 թվականին: Չեկույցում նշվում է, որ Կենտրոնական բանկը հայտարարել էր, որ Հայաստանի ՀՆԱ աճը 2020 թվականին լինելու է 0.7%՝ նախկինում կանխատեսված 7.6%-ի փոխարեն: Արժույթի միջազգային հիմնադրամն էլ նշել էր, որ Հայաստանի ՀՆԱ-ն նվազելու է 1.5%-ով, ինչը պայմանավորված է կորոնավիրուսի աղետով: Վերջինս նշել էր նաև, որ կառավարության ներկայիս հաշվի դեֆիցիտը ՀՆԱ-ի 1%-ից աճելու է՝ դառնալով 5%: ԱՄՅ-ն համաձայնել է Հայաստանին տրամադրել լրացուցիչ 175 միլիոն դոլարի վարկ՝ կորոնավիրուսի դեմ պայքարի համար, որը նախկինում տրված 105 միլիոն դոլարի հետ կազմում է 280 միլիոն դոլար:

Եվրոպական միությունը Հայաստանին տրամադրելու է 92 միլիոն եվրո՝ կորոնավիրուսը հաղթահարելու համար, որը ներառում է նախկինում հայտարարված 51 մլն եվրո

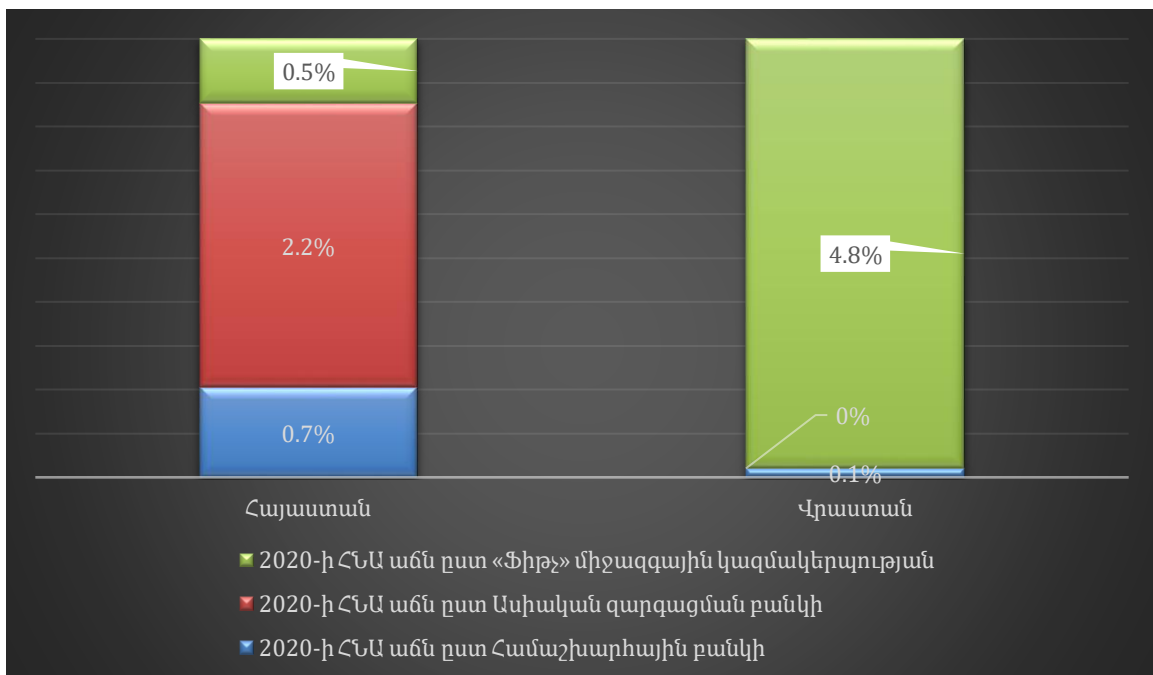
աջակցությունը: ԵՄ-ն նշել է, որ գումարն ուղղվելու է բժշկական պարագաներ ձեռք բերելուն, վերապատրաստումների իրականացնելուն, փոքր և միջին բիզնեսին օգնելուն:

Համաձայն Համաշխարհային բանկի՝ մայիսին արված կանխատեսումների՝ Վրաստանն այս տարի կարողանալու է խուսափել տնտեսության անկումից՝ 2020 թվականին ՀՆԱ-ի 0.1% աճ արձանագրելով: Ավելի վաղ կանխատեսվել էր, որ ՀՆԱ-ի աճը պետք է կազմի 5%: Տնտեսագետներն ասել էին, որ Վրաստանի աճող զբոսաշրջության մակարդակի նվազումը ամենակարևոր ու ամենամեծ ազդեցությունն է թողնելու տնտեսության վրա: Վրացական լարին կորցրել է իր արժույթի 15%-ը, երբ բռնկվել է համաշխարհային պանդեմիան՝ չնայած Վրաստանի կենտրոնական բանկի ջանքերին: Կորոնավիրուսի դեմ պայքարի համար Եվրամիությունը Վրաստանին 90 մլն եվրո է հատկացնում: Ինչպես հայտարարել է Վրաստանի ԱԳ նախարարը, գումարը կծախսվի կորոնավիրուսի ազդեցության նվազեցման և սոցիալ-տնտեսական հետևանքները վերացնելու համար: Իսկ մայիսի 15-ին պարզ [դարձավ](#), որ Վրաստանը ԵՄ-ից և այլ միջազգային գործընկերներից 500 մլն եվրո աջակցություն կստանա կորոնավիրուսի ճգնաժամը հաղթահարելու համար:

Ի տարբերություն Համաշխարհային բանկի տվյալների՝ Ասիական զարգացման բանկը դրական [կանխատեսումներ](#) ունի Հայաստանի վերաբերյալ՝ 2020 թվականին ակնկալելով 2.2% աճ, իսկ Վրաստանի վերաբերյալ՝ հակառակը՝ կանխատեսում է 0% աճ:

«Ֆիթչ» միջազգային կազմակերպությունը նույնպես կանխատեսումներ է կատարել այս երկու երկրների՝ 2020 թվականի տնտեսական աճի վերաբերյալ: Ըստ «Ֆիթչի» ապրիլի 27-ի [գեկույցի](#)՝ Վրաստանի ՀՆԱ աճը 2020 թվականի համար նախատեսվում է 4.8%, իսկ ապրիլի 3-ի [գեկույցում](#) [կշվում է](#), որ Հայաստանը 2020-ին կգրանցի ընդամենը 0.5% աճ:

Մանրամասն՝ նկար 3-ում

Նկր. 3

Ամփոփում

Հայաստանում և Վրաստանում կորոնավիրուսով պայմանավորված իրավիճակի վերաբերյալ համեմատությունն իրականացնելիս պետք է հաշվի առնել նաև, թե կորոնավիրուսի քանի թեստ է արվել երկու երկրներում: Այսպես, ըստ worldometers.info կայքում հրապարակված տվյալների՝ հունիսի 1-ի դրությամբ Հայաստանում կորոնավիրուսի 58,668 թեստ է իրականացվել, իսկ 1 մլն բնակչության մասշտաբով՝ 19,802: Վրաստանում ընդհանուր թեստերի քանակը 56,987 է, 1 մլն բնակչության թվով՝ 14,283: Հաշվի առնելով այս տվյալները՝ կարող ենք նշել, որ եթե Վրաստանն ավելի շատ քաղաքացիների թեստավորած լիներ, թվերն ավելի մեծ կլինեին, սակայն Հայաստանի վարակակիրների թվի (9492) ներկայիս ցուցանշը գրեթե 12 անգամ մեծ է Վրաստանի ցուցանիշից (794), ինչն էլ վկայում է այն մասին, որ վիրուսը Հայաստանում շատ արագ է տարածվում, իսկ Վրաստանը կարողանում է ղեկավարել իրավիճակը:

Այսպիսով, ամփոփելով հոդվածը, նշենք, որ ցավոք սրտի, Հայաստանը ձախողել է կորոնավիրուսի դեմ պայքարը, որի պատճառներից մեկն էր ժամանակի սխալ կառավարումը: Հայաստանում կորոնավիրուսի առաջին դեպքի գրանցման ու վարակի նոր օջախների բռնկման միջև ընկած ժամանակահատվածը (գրեթե կես ամիս), կարող էր ավելի նպատակահարմար օգտագործել վիրուսի կանխարգելման միջոցառումներ ձեռնարկելու համար: Բացի այդ, քաղաքացիների կողմից կարանտինային խիստ պայմաններին չենթարկվելը, ոստիկանության թույլ վերահսկողությունը, միջմարզային երթուղու գործարկումը (երկաթուղի (Գյումրի-Երևան), տաքսիներ, անձնական ավտոմեքենաներ), կառավարության գործիքակազմի մասնակի օգտագործումը հանգեցրեցին կորոնավիրուսի արագ տարածմանը: